

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v
inozemstvu 40.— Din letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana,
razpise služb je plačati po 75 para za
vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg
poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat 75 para
za nadaljnja izvršenja primeren popust.
Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva
UJU ima s članarino tudi že plačano
naročnino, torej ni treba članstvu na-
ročnino posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne
stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni ura št. 11.197.

Reklamacije so proste poštine

II. drž. skupščina jugoslov. učiteljstva v Sarajevu.

I.
Bosna ponosna! ... V istini se lahko ponosi, saj tamkaj je vzniklo odrešene jugoslovenskemu narodu, tamkaj je bil zapaljen plamen, ki je objel in strnil »tri svetla« v eno mogočno, neizgorljivo grmado.

Bosna ponosna! ... Dežela najčvečjih lokalnih, plemenskih, strankarskih, političnih diferenc, ki nikjer drugod v državi ne pridejo do tako ostrih, strastnih, na videz nepremostljivih nasprotij.

Bosna ponosna! ... A polna najčvečnejše lirike, ki meliko preveva dol in goro, ki s sanjavo kopreno zakriva največja naravna čuda.

Ponosna si, zato združuj s sokolskim dostojanstvom pod svojim krovom brate k edinosti v skupnem delu za skupno državo!

Potovanje slovenske delegacije.

Nedeljo 17. okt. proti polnoči se je zbralo malo število tovarišev in tovarišic na ljubljanski postaji k odhodu na skupščino v Sarajevo. Deloma vsesokolski zlet in naša pokrajinska skupščina, deloma začetek šol. leta in kratek rok sklicanja skupščine so zabranili, da ni bilo slov. zastopstvo mnogobrojnejše. Malo nas je bilo, a spremljala nas je dobra volja na dolgi nad 30urni poti. Pot je šla po državni progi preko Novega mesta in Karlovca v Zagreb, kjer so se nam pridružili tovariši iz zelenega Štajerja. Po kratkem odmoru smo potovali združeni naprej do Broda, kjer smo prestopili na bosansko progo. Tu smo našli že vse polno učiteljstva iz južnih pokrajin. Pozdravili smo se s pesnijo in ko je bilo že dano znamenje za odhod vlaka, je stal še vedno na postaji, ker pesmi ni hotelo biti ne konca, ne kraja. Zopet in zopet so nas pozivali, da čujejo še kako slovensko. Tretji dan, 19. okt. po 6. uri zjutraj smo privozili na sarajevsko postajo. Po kratkem pozdravnem nagovoru smo dobili nakazila za stanovanja. Pri tej priliki ne smemo pozabiti ljubezniive pozornosti našega prijatelja ministr. referenta g. Jovo P. Jovanovića, ki se ni strašil zgodnje jutranje ure in je prišel na postajo, da pozdravi slov. delegacijo ter jo povede do nakazanih stanovanj. Še isti dan se je vršila seja glavnega odbora UJU, ki sta se je udeležila slov. zastopnika G nus in D o s t a l; tov. J e l e n c u radi boleznj. žal. nikakor ni bilo mogoče na pot. Seja je trajala s kratkimi presledki ves dan in je skupno z odseki končno veljavno določila dnevni red skupščine ter predloge in resolucije, ki so se iznesle pred skupščino. V odsekih so zastopali ljublj. poverjeništvo UJU tovariši: Rudolf Dostal za izveštaj, Anton G nus za predloge, Fran Voglar za resolucije, Pavel Fleré za učit. izobrazbo in Ljudevit Ivanjšič za učne načrte. Pozno v noč je končal glavni odbor svoje delo.

Prvi dan skupščine 20. oktobra.

Lepa je zgradba gradske viševnice, zidana v apartnem maverskem slogu. Imponujoča stoji ob reki Miljački, vidna daleč na okoli, v primernem skladu z okolico in sosesčino džamij in turških kul.

V veliki dvorani te ponosite palače se je vršila II. glavna skupščina UJU. Dvorana, dasi zelo obsežna, ni mogla sprejeti vsega učiteljstva, ki se ga je zbralo iz vseh delov države nad 2000. Pri predsedstvu so bili poleg članov glavnega odbora še navzoči: zastopnik kralj. namestnika g. Ljuba Vulović, generala g. Mirko Milosavljević in g. Jovan Vitorović, načelnik odelka za prosveto dr. Kosta Krsmanović, zastopnik ministra prosvete g. M. Rabrenović, komisar mestne občine g. Ibrahim Hadži-Omerović in še mnogo drugih odličnih osebnosti ter zastopnikov raznih korporacij.

Točno ob 9. uri dopoldan je otvoril skupščino predsednik tov. Mihajlo Jović s pozdravnim nagovorom, ki ga zaradi bogate vsebine in formalne dovršenosti dobesedno prinašamo.

Pozdravljam vas, drugarice i drugovi, vas, koji opijeni žarom ljubavi prema narodu našem i prema prosveti njegovoj, otkidate od nasušnih potreba svoje porodice, u vremenu najveće skupoće, samo da bi se odužili otadžbini svojoj.

Ne pozdravljam vas samo srpskim jezikom, ni hrvatskim, ni slovenačkim, ni muslimanskim — nego našim, Jugoslovenskim.

Pozdravljam vas najlepšim jezikom slovenskim; jezikom, čiju je lepoto lirike Bosna razvila do najnežnejših, biserom očičenih izraza; čiju su epsku lepoto i duševnu jačinu proslavile gusle hercegovačke. Pozdravljam vas u lepom »Šeh-er-Sarajevu« opevanom od našeg naroda svih vera i svih imena.

Naše Sveto Pismo veli da: »u početku beše reč, i reč beše Bog i Bog bi reč.« A čovek bez govora i reči beše ravan životinji, a kad dobi reč, svaka mu misao postade logičnija, jasnija i reljefnija. I tada se ljudi stadoše uzdizati umom sve više i više i reč njihova izravna ih s Bogom. Jer se reč širi kao električna struja širom sveta. Ona je glavni pokretač svih naučnih i tehničkih pronalazaka. Ona prečišćava ukus umetnika; ona stvara najlepše slike naše mašte. Ali je ona i tvorac svih zabluda, svih revolucija, svih ubistvenih pokreta u čovečanstvu. Jedna ružna reč kretala je čitave narode u najkrvavije i najbezdušnije klanje i istrebljenje. Zato se za zao jezik i zlu reč kaže da su oštriji nego sablja. A lepa reč je najlepša tekovina dobrote i blagorodstva čovečijeg uma. Lepa reč je u dobru nakit, u nevolji nada, u žalosti uteha, u bolu melem, I ja vas pozdravljam lepom, našom zajedničkom rečju: dobro došli, mila braćo i sestre naše! Ja vas pozdravljam onim rečima, kojima su sve nas naše majke na krilu milovale, kojima su nas uspavljivale i budile, koje smo mi prvo progovorili, kojima smo nagonili suze radosnice roditeljima, braći i sestrama; kojima smo kao mladići crveneći i drščući izjavljivali svojoj ljubavi onu najsladju, rajsku reč: »ja vas volim!«

Medu odlikama, po kojima se poznaje narod, ni kultura, ni ime, ni vera, ni običaji, ni mentalitet nisu tako značajni, jaki in jasni, kao jezik njegov.

Silne gomile naroda, kao mravi okupljene u jata oko svoga jezika, kreću se vrhovima civilizacije, ne pitajući za kraj svoga života. Među njima civilizovani narodi preturili su preko glave religiozne borbe, savladali mnoge zablude, izvršili narodno i duhovno jedinstvo i sada gordi svojom visokom kulturom, svojom tenikom i svojim pronalascima koračaju smelo u budućnost.

A mi stojimo na podnožju narodnog jedinstva zbudjeni, nepoverljivi, neodlučni. Treba li ovaj beoćug u lancu narodnog razvitka preskočiti. U razvitku nema skokova. Ako ih u prirodi i bude, oni su nedonošad. Mi ne smemo praviti skokove. Mi moramo biti apostoli državnog i duševnog jedinstva našeg naroda. Mi se moramo sećati uvek stih velikog pesnika Rada »Med velikim narodima geniju se gnezdo vije.« Mi smo na mestu nacionalizma. Ratni uspehi su privremeni; prosvetni traju vekovima.

Ako među nama ima i jednoga druga, koji ne voli sva tri imena našega naroda, neka ide iz naših redova. Nama trebaju apostoli — apostoli uzvišeni, slobodni, pravični i kulturni — apostoli, koji mogu poštovati svaku veru, voleti svako narodno ime, razvejati svaku maglu zablude i mraka, iskoreniti mržnju među braćom i verama, i zasejati ljubav među njima, kako bi naša mila Jugoslavija sa svojim divnim i klasičnim jezikom razširila krila od mora do mora.

U to ime neka vam bude srećan rad!
(Burno odobravanje).

Po pozdravnem nagovoru predsednika so se vršili pozdravi zastopnikov oblasti in korporacij, ki so vsi povdarjali velike zasluge učiteljstva pri grajenju države, veliki pomen učit. skupščin ter želeli delu obilo uspeha. — Pri konstituiranju predsedstva je bil za ljublj. poverjeništvo UJU izvoljen tajnikom tov. Mirko Fegic. Sledile so nato pozdravne brzojavke Nj. V. kralju Aleksandru in ministru prosvete g. Svet. Pribičeviću.

Narodna in državna manifestacija učiteljstva na grobovih vidovdanskih junakov - mučnikov.

Zatem je naznanil tov. predsednik, da prekinja skupščino do treh popoldan v svrhu poseta jugoslovenskega učiteljstva na grobovih Principa in drugov.

Bila je mogočna povorka, ki se je vila po sarajevskih ulicah tja ven iz mesta v Koševo, na pokopališče, kjer počivajo mučeniške kosti vidovdanskih junakov. Spredaj so nosile gojenke sarajevskega učiteljskega vence, da z njimi okrasijo grobove prvih graditeljev nove države, za njimi je stonal glavni odbor Udruženja, nato je sledila nepregledna vrsta učiteljstva iz vseh delov države, nad 2000 po številu. Ko smo dospeli na ono mesto ob Miljački, kjer so pokali na Vidovdan 1914 strelji, oznanjajoč svobodo in odrešenje jugoslovenskemu narodu, čuli so se klic: Živelo narodno edinstvo! Slava Principu! Na obrazih vseh manifestantov si opazil globoko resnobo in mogočno pomembnost dneva, kakršne človek le redko doživlja ... V najlepšem redu je dospela povorka k veliki, obširni

grobnici, kjer počivajo poleg Principa in Cabrinovića tudi mučeniške kosti učiteljev Veljka Čubrilovića, Danila Ilića in Milenka Jovanovića, ki so polni globoke vere v bodočnost jugoslovensko za svoje narodno in državno prepričanje s ponosom in prezirrom 3. februarja 1915 korakali v smrt na vešalih ...

Ob grobnici sta proslavljala osvobodilno delo vidovdanskih junakov urednik »Narodne Prosvete« tov. Milutin Stanković in šolski nadzornik tov. Boža Radulović, tovarišica Anđa Ljubinićeva pa je prednašala Santicovo pesem: Danilu Iliću i njegovim drugovima. V imenu udruženega učiteljstva je bil poklonjen na grobove venec z napisom: UJU — narodnim herojima.

S pravoslavne pokopališča smo odšli na katoliško, kjer počiva veliki hrvatski pesnik Silvij Krešimir Kranjčević. Njegovo delo za narodno probudo je slavil tov. Josip Škavić iz Zagreba ter položil na njegov grob venec v znak spoštovanja in ljubavi.

Ko je učiteljstvo še zapelo veličastni koral »Vječnaja pamjat«, smo se začeli polagoma vračati v mesto. Bila je to mogočna manifestacija stanovske, narodne, državne misli in zavesti.

Ob treh popoldan je bilo nadaljevanje zborovanja. Najprej so bili prečitani številni brzojavni pozdravi. Čim je bil prečitana pozdrav viš. š. nadz. E. Ganga, ki je bil uradno zadržan priti na skupščino, je nastal v dvorani frenetičen aplavz, ki je pričal, kako dobro je poznato njegovo ime širom domovine. Iskreno in simpatično je bila vzprejeta brzojavka g. Barbare Trstenjakove iz Zagreba, vdove pokoj. Davorina in še več drugih.

Nato se je zopet prešlo k dnevnemu redu. Sledil je referat tov. ministr. referenta Jovo P. Jovanovića »o zadacima učiteljske organizacije«. Za danes na kratko registriramo, da so bila referentova izvajanja simpatično in navdušeno vzprejeta. Predavanje je natisnjeno v »Učitelju«, stanovskem listu UJU v Beogradu. Tudi Učit. Tovariš prinese zelo interesantni in temeljiti referat tov. Jovanovića. Predavanje je bilo vzprejeto z velikim odobravanjem.

Enako zanimiv je bil referat tov. Mih. Stanovića iz Beograda »Glavni temelji novega učnega načrta in programa na osnovnih šolah«. V tej zvezi je podvrnil kritiki tudi osnutek šol. zakona in naš je Slovence le veselilo, da se tudi on v marsičem ne strinja z omejenim vladnim načrtom.

Čim je tajnik prečital še mnoge druge brzojavne pozdrave, ki so na skupščino kar deževali iz vseh krajev domovine, je zaključila podpredsednica tov. Jelisaveta Vavra (Zagreb) za ta dan zborovanje in določila nadaljevanje skupščine za drugi dan ob 8. uri zjutraj.

Drugi dan skupščine 21. oktobra.

Pred prehodom na dnevni red skupščine, ki ji je predsedoval podpredsednik

